

Mediavaikuttamisen keinot – miten minuun vaikutetaan?

Eläkeliiton Netikäs -projekti
www.elakeliitto.fi/netikas

Outi Laiti, Projektipäällikkö
outi.laiti@elakeliitto.fi / 040 7257 362

Mediavaikuttamisen moninaisuus

Mediavaikuttamisen keinoja ovat esimerkiksi:

1. voimakkaiden tunteiden herättäminen
2. tiedon ja ajatusten yksinkertaistaminen
3. kohdeyleisön tarpeisiin ja arvoihin vastaaminen
4. hyökkääminen vastustajia kohtaan. (Mediakasvatus.fi)

-> Pyrkimys vaikuttaa ihmisten asenteisiin, tietoon, uskomuksiin, arvoihin ja toimintaan

Keskeinen kysymys: kuka pyrkii ja miksi?

1. Puhutaan tunteista

- Tunteet= yksilön reaktio
- Ilo tehostaa oppimista, pelko saa välttelemään
- Tunteet aiheuttavat kehossa fysiologisia tuntemuksia, suuntaavat ajattelua ja valmistavat toimintaan.
- Tavoittelemme toiminnallamme mielihyvän tunteita
- Ilman tunteita meillä ei olisi juurikaan motivaatiota ponnistella saavuttaaksemme päämääriämme.
- Negatiivinen tunne herää nopeammin kuin positiivinen – taistele tai pakene

1. Puhutaan tunteista

Miten tunteisiin vedotaan?

- mainonta ja markkinointi
 - satiiri ja huumori
- populismi ja retoriikka
 - disinformaatio
 - propaganda
 - vihapuhe

Ratkaisu:

1. Tunnista tunne
2. Pohdi: Mihin sillä pyritään, miten se vaikuttaa minuun ja kuka tai ketkä ovat mahdollisesti sen takana?

2. Tiedon ja ajatusten yksinkertaistaminen

- Propagandallisia elementtejä ovat esimerkiksi seuraavat
 - auktoriteettiin vetoaminen
 - yhteishengen nostatus
 - vastakkainasettelu, stereotyyppittely, nimittely, pilkka, leimaaminen
 - yksinkertaistaminen, epämääräisyys, ylevät sanat ja korulauseet
 - toisto, hokeminen
 - vuorenvarmuuteen nojautuminen, järkeistäminen "kaikkihan me tämä tiedetään"
 - tiedon valikointi, tiedon panttaus
 - vihjailu, huhujen levittäminen, valehtelu, vääristely
 - pelon hyväksikäyttäminen, pelottelu, painostus, häirintä, vertaispaine

2. Tiedon ja ajatusten yksinkertaistaminen

- Journalismi=toiminta, joka kerää, varmentaa ja erittelee tietoa
 - Vastuullisen median erottaa muusta mediakentästä sen valmius ottaa julkinen vastuu tekemisistään (JSN)
 - Virheitä sattuu myös ns. laatujournalismissa
- Valeuutinen= pyrkii mukailemaan journalismia, mutta:
 - Ei ole totta alkuunkaan
 - Tai on osin totta, mutta valikoiden ->pyrkii vaikuttamaan mielipiteisiin
- Propaganda: pyrkii vaikuttamaan mielipiteisiin

Valeuutinen ja propaganda toimivat parhaiten, kun emme tunnista sitä

Leviämisen mekanismit: yksilö

- Jakamisen vastuu: vaikuttamiseen pyrkivät sisällöt leviävät usein omista sosiaalista verkostoista ja lähipiiriltä tulevien suositusten ja jakojen avulla
- Tykkäämisen ja reagoimisen vastuu: julkisiin julkaisuihin reagoiminen näkyy myös muille ja sitä useammalle, mitä enemmän siihen reagoidaan
- Jakamisen polarisoitunut logiikka: se on just näin vrt. ei todellakaan näin
- Puuttuva saateteksti jättää lukijan tulkinnalle varaa
- **-> Tahaton tai tahallinen väärän tiedon levittäminen**

Leviämisen mekanismit: yhteisö

- Esim:
- Näennäistieteelliset ryhmät, joiden taustalla on poliittinen rahoitus
- Kyseenalaistetaan tutkimukseen perustuvaa tietoa, esitetään usein tunteisiin vetoava vaihtoehtoinen totuus
- Trollitehdas: paikallinen tai globaali yksikkö, jonka tehtävänä on levittää valeuutisia ja disinformaatiota (informaationsota)

Kriittinen medialukutaito työkaluna

Tarkoittaa sisällön arviointia laajalti ja moninäkökulmaisesti sekä oman toiminnan tarkastelua osana muuta mediaa.

- Muiden arviointi (miksi muut toimivat näin)
- Mutta myös itsearviointi (miksi itse reagoin näin, miten itse toimin?)
- Oma toimintamme on harvoin täydellistä, jolloin itsetutkiskelu auttaa ymmärtämään myös muita mediatoimijoita (kuuntelemmeko ymmärtääksemme vai vastataksemme)
- **Medialukutaito kehittyy jatkuvan arvioinnin myötä**

Esimerkki: meemi

- Meemi on sekä viihdettä, että vaikuttamisen väline
- Meemi useimmiten yhdistää kuvan ja tekstin
- Meemi on helposti jaettavissa
- [Katso esimerkkejä](#)
- Harmittomalta vaikuttava meemi voi kuitenkin pyrkiä vaikuttamaan
- Meemejä on valtavasti:
- Poliittisia meemejä
- Eläinmeemejä
- Ajankohtaismeemejä
- Kulttuuri-ilmiömeemejä
- **Pohdi: kuka teki ja miksi?**

Linkkejä ja lähteitä

- Mediakasvatusseura: [Miten meihin vaikutetaan-oppimateriaali](#)
- <https://trollitehdas.yle.fi/>
 - Pelaajan tehtävänä on levittää valeuutisia ja disinformaatiota mahdollisimman laajalle
- Netikäs: [Johdatus mediataitoihin-kurssi](#)
- [Mediataitopiirakka](#)
- [Netikäs: Aikuisten mediataidot](#)

Kiitos!

[Palautekyselyyn ->](#)